

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลในโรงพยาบาล
ศูนย์ ซึ่งมีอยู่ 14 แห่งในประเทศไทย การวิจัยนี้ได้ศึกษาสภาพทั่วไป เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
งานสภาวะการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล และเปรียบเทียบความต้องการและรูปแบบ
ความต้องการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล จำแนกตามภูมิภาคที่เป็นสถานที่ตั้งโรงพยาบาล
ศูนย์ ตามตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการปฏิบัติงานของพยาบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพยาบาลในโรงพยาบาล
ศูนย์
2. ศึกษาสภาวะการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล
3. ศึกษาความต้องการ และรูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของ
พยาบาล
4. เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องและความคิดเห็นเกี่ยวกับ
รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล จำแนกตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่
และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ลัทธิฐานของการวิจัย

1. พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์แต่ละภูมิภาค มีความต้องการการศึกษา
ต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน

2. พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานต่างกัน มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน
3. พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน
4. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์แต่ละภูมิภาค มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน
5. พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน
6. พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. การสร้างแบบสอบถาม
3. การตรวจสอบและการทดลองใช้แบบสอบถาม
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในโรงพยาบาลศูนย์ ในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ 14 แห่ง เมื่อแบ่งแยกตามสถานที่ตั้งโรงพยาบาล ซึ่งมีอยู่ 4 ภาค ดังนี้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ โรงพยาบาลขอนแก่น นครราชสีมา อุดรธานี และโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคเหนือ ได้แก่โรงพยาบาลพุทธชินราชพิษณุโลก ลำปาง และโรงพยาบาล
สวรรคตประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์

ภาคกลาง ได้แก่ โรงพยาบาลชลบุรี ราชบุรี และสระบุรี

ภาคใต้ ได้แก่ โรงพยาบาลนครศรีธรรมราช ยะลา สุราษฎร์ธานี และหาดใหญ่

การสุ่มตัวอย่างประชากร ได้มาจากการจำแนกประชากรตามตำแหน่งหน้าที่
(Stratified Random Sampling) แล้วจึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบมีระบบ
(Systematic Random Sampling) ได้จำนวนประชากร 621 คน จากจำนวนประชากร
1,144 คน ซึ่งจำนวนตัวอย่าง 621 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา
วิเคราะห์จำนวน 558 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.8

2. การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยการศึกษาจากตำรา วารสาร และงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง และได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์พยาบาลและแพทย์ที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา
ต่อเนื่อง และได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา การสร้างแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น
2 ตอน คือ ตอนที่หนึ่ง เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีคำถามเกี่ยวกับสถานภาพสมัคร ตำแหน่งหน้าที่
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน คุณวุฒิวิชาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม และความคิดเห็นต่องานที่กำลัง
ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ตอนที่สอง เป็นคำถามเกี่ยวกับความจำเป็นต่อศึกษาเพิ่มเติม เพื่อการ
ปฏิบัติงาน ความต้องการและรูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง แบบสอบถามทั้งสองตอน
รวมจำนวน 30 ข้อ

3. การตรวจสอบและทดลองใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับพยาบาลในโรงพยาบาลศิริราชทุก
ตำแหน่ง จำนวน 40 คน แล้วนำมาตรวจแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ชัดเจน ขึ้นตอนต่อ
ไปก็ได้ขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 11 ท่าน ให้ทำการตรวจสอบและแก้ไข ได้นำเอาข้อ

เล่นเฉพาะต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งที่สอง แล้วได้ทำการทดลองแบบสอบถามซ้ำอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ทำการแก้ไขแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว การทดลองครั้งที่สามได้ทำกับพยาบาลทุกระดับที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลสระบุรี จำนวน 20 คน แบบสอบถามดังกล่าวใช้ได้ดี จึงได้นำไปใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปส่งแก่ผู้ตอบแบบสอบถามโดยมีหนังสือจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขออนุญาตต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั้ง 14 แห่ง และให้ตัวแทนของผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งใช้เวลาในการเก็บรวบรวม 9 สัปดาห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าสถิติต่าง ๆ ในการวิจัย ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหาค่าร้อยละของพยาบาลโดยจำนวนรวม และหาค่าร้อยละจำแนกตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่และระยะเวลาการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ไคสแควร์ (Chi Square Test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ (Level of Significance) 0.05

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แบ่งการเล่นขอข้อมูลออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่หนึ่ง ลักษณะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นพยาบาลทั้งหมด 558 คน อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 211 คน (ร้อยละ 37.8) ภาคเหนือ 148 คน (ร้อยละ 26.5) ภาคกลาง 97 คน (ร้อยละ 17.4) และภาคใต้ 102 คน (ร้อยละ 18.3) พยาบาลส่วน

ใหญ่ปฏิบัติงานในแผนกคล้ายคำศัพท์ รองลงมาคือแผนกอายุรศาสตร์ และสูติ-นรีเวชวิทยา ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน เป็นพยาบาลประจำการ ร้อยละ 58.1 เมื่อตำแหน่งสูงขึ้น อัตราลดลงตามลำดับ จนถึงตำแหน่งหัวหน้าพยาบาล มีอัตราร้อยละ 5.4

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 54.1 โสด ร้อยละ 41.9 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมาแล้ว 5 ปี หรือน้อยกว่า มีอัตราร้อยละ 41.6 เมื่อระยะเวลาการปฏิบัติงานมากขึ้น อัตราลดลงตามลำดับ จนถึงกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีอัตราเพียงร้อยละ 8.6

ตอนที่สอง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ และความจำเป็นต่อ
ศึกษาเพิ่มเติม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน พบว่าทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องรับผิดชอบ มีอัตราสูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉลี่ยมีอัตราร้อยละ 82.1 และอันดับรองลงมาคือ ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉลี่ยร้อยละ 71.1 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ทั้งผู้ตรวจการหัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องรับผิดชอบเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนหัวหน้าพยาบาลมีความเห็นว่าต้องรับผิดชอบและต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ในอัตราที่เท่ากัน และเมื่อแบ่งแยกตามประเภทการปฏิบัติงาน พบว่า พยาบาลทุกกลุ่มต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องรับผิดชอบเป็นอันดับหนึ่ง และต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเป็นอันดับรองลงมา

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นต่อการศึกษาเพิ่มเติม ทุกภาคต่างมีความเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการศึกษาเพิ่มเติม "มาก" เป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะภาคใต้ มีอัตราถึงร้อยละ 94.1 อัตราโดยเฉลี่ยทุกภาคมีร้อยละ 91.9 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ทุกกลุ่มมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานในปัจจุบันมีความจำเป็นต่อการศึกษาเพิ่มเติม "มาก" เป็นอันดับหนึ่ง เช่นเดียวกัน

ตอนที่สาม สภาวะการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล

1. พยาบาลโดยส่วนรวมเคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพียงร้อยละ 45.9 และไม่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติม ถึงร้อยละ 54.1 กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกไว้ตามภูมิภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ได้เคยศึกษาเพิ่มเติมในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 40.8 และ 40.5 ตามลำดับ ส่วนภาคใต้และภาคกลางมีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 55.9 และ 54.6 ตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ตำแหน่งหัวหน้าพยาบาลได้เคยรับการศึกษเพิ่มเติมในอัตราสูงสุดคือร้อยละ 90.0 และอัตราได้ลดลงมาตามตำแหน่งหน้าที่ตามลำดับ จนกระทั่งถึงพยาบาลประจำการ เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพียงร้อยละ 23.5 เมื่อจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานพบว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีอัตราถึงร้อยละ 89.6 เมื่อระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยลง อัตราตามลำดับจนถึงกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า มีอัตราเพียงร้อยละ 15.1

2. พยาบาลกลุ่มที่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมจำนวน 256 คน ส่วนใหญ่ได้ใช้เวลาในการศึกษาเพิ่มเติม 10 - 12 เดือน มีอัตราถึงร้อยละ 36.7 รองลงมา คือ 1-2 ปี ร้อยละ 22.7 วุฒิที่ได้รับจากการศึกษาเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกไว้ตามภูมิภาคตามตำแหน่งหน้าที่และตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า ได้รับวุฒิปริญญาตรีเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 48.4 อันดับรองลงมาทุกภาค และตำแหน่งหัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการหัวหน้าตึก ต่างได้รับวุฒิปริญญาตรี พยาบาลประจำการได้รับปริญญาบัตร ส่วนกลุ่มที่จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 11-15 ปี, 16-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ต่างได้รับวุฒิปริญญาตรีเป็นอันดับรองลงมา แต่กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี ได้รับปริญญาบัตร และกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า ได้รับวุฒิปริญญาตรี และ ปริญญาบัตร ในอัตราที่เท่ากัน

กลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทุกภาค ต่างให้ความเห็นว่าได้นำความรู้จากการศึกษาเพิ่มเติมนั้นมาใช้ "มาก" เป็นอันดับหนึ่ง อัตราเฉลี่ยร้อยละ 36.3 และภาคเหนือและภาคกลางต่างให้ความเห็นว่าได้นำความรู้จากการศึกษาเพิ่มเติมมาใช้ในการปฏิบัติงาน

"มากที่สุด" เป็นอันดับรอง ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีความเห็นว่า ไข่น้ำจืด ความรู้มาใช้ "ปานกลาง" เป็นอันดับรองลงมา โดยเฉลี่ยจากกลุ่มพยาบาลทุกภาค ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic mean) เท่ากับ 4.762 และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ 1.075

3. พยาบาลกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติม จำนวน 302 คน ได้ให้เหตุผล การไม่ได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยส่วนรวม ให้เหตุผลว่า มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานหาคนแทนไม่ได้ เป็นอันดับหนึ่ง คือร้อยละ 43.7 รองลงมาคือ มีภาระครอบครัว ร้อยละ 28.8 (ตารางที่ 56-58 ในภาคผนวก ก.)

4. วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรืออบรมวิชาการพยาบาลเพิ่มเติมของกลุ่ม ตัวอย่างในปัจุบัน พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออ่านตำราเป็นอันดับหนึ่ง อ่านเอกสารหรือวารสารเป็นอันดับรองลงมา ซึ่งตรงกันข้ามกับภาคใต้ คือ อ่านเอกสารหรือวารสาร เป็นอันดับหนึ่ง อ่านตำรา เป็นอันดับรองลงมา ส่วนภาคเหนือ เข้าฟังการประชุมวิชาการในโรงพยาบาล มีอัตราสูงสุดคือร้อยละ 87.2 รองลงมาคือ อ่านเอกสารหรือวารสาร ส่วนภาคกลางอ่านเอกสารเป็นอันดับหนึ่ง เช่นเดียวกับภาคใต้ แต่อันดับรองคือเข้าฟังการประชุมวิชาการในโรงพยาบาล และเมื่อถามถึงประเภทการศึกษาค้นคว้า หรืออบรมวิชาการพยาบาลเพิ่มเติม ที่ปฏิบัติมากที่สุด พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางอ่านตำราเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนภาคเหนือและภาคใต้ อ่านเอกสารหรือวารสารเป็นอันดับหนึ่ง พยาบาลโดยส่วนรวมพบว่าอ่านตำรา มีอัตราสูงสุดคือร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ อ่านเอกสารหรือวารสาร ร้อยละ 31.1 ส่วนเข้าฟังการประชุมวิชาการในโรงพยาบาลมาเป็นอันดับสาม ร้อยละ 23.5

การใช้เวลาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกไว้ตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่และระยะเวลาการปฏิบัติงานเกือบทุกกลุ่มต่างได้ใช้เวลาประมาณ สัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดเฉลี่ยร้อยละ 43.9 นอกจากนี้ ตำแหน่งหัวหน้าพยาบาลให้ความเห็นว่า ไม่มีเวลาศึกษา ร้อยละ 43.3 รองลงมาคือใช้เวลาประมาณสัปดาห์ละ 3-4 ชั่วโมง ร้อยละ 23.3 และกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า

20 ปี ได้ใช้เวลาประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง และไม่มีเวลาศึกษาในอัตราที่เท่ากันคือร้อยละ 31.9

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งจูงใจในโรงพยาบาลศูนย์ เพื่อสนับสนุนให้พยาบาลได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พบว่า ภาคตะวันออกเสียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ต่างให้ความเห็นว่า ทางโรงพยาบาลได้จัดประชุมวิชาการทางการแพทย์พยาบาลในโรงพยาบาลเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งภาคเหนือมีอัตราถึงร้อยละ 54.7 และอันดับรองสำหรับภาคเหนือก็มีอัตราสูงกว่าทุกภาค คือ "มีห้องสมุด มีตำรา วารสาร เปิดให้ศึกษาค้นคว้าได้สะดวก" ร้อยละ 52.7. เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า หัวหน้าพยาบาลให้ความเห็นว่า "หัวหน้าสนับสนุนให้ลาศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษา" และ "มีห้องสมุด มีตำรา วารสาร เปิดให้เข้าศึกษาค้นคว้าได้สะดวก" เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีอัตราเท่ากันคือร้อยละ 66.7 ส่วนผู้ตรวจการหัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ ต่างมีความเห็นว่า ได้มีการ "จัดประชุมวิชาการทางการแพทย์พยาบาลในโรงพยาบาล" เป็นอันดับหนึ่ง เมื่อจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า มีความเห็นว่าทางโรงเรียนพยาบาลได้จัดให้มีห้องสมุด ตำรา วารสาร เปิดให้เข้าศึกษาค้นคว้าได้สะดวก เป็นอันดับหนึ่ง กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี 11-15 ปี และมากกว่า 20 ปี ต่างให้ความเห็นว่า ได้จัดประชุมวิชาการพยาบาลในโรงพยาบาลเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 16-20 ปี ให้เหตุผลว่า "หัวหน้าสนับสนุนให้ลาศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษา" เป็นอันดับหนึ่ง

ตอนที่สี่ เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล

1. ความต้องการการศึกษาต่อ พบว่า พยาบาลโดยส่วนรวมมีความต้องการศึกษาต่อโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 90.7 เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือต้องการในอัตราสูงสุด ร้อยละ 93.2 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเสียงเหนือ ภาคกลาง และต่ำสุด คือ ภาคใต้ เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า พยาบาลประจำการมีความต้องการสูงสุด คือร้อยละ 94.4 เมื่อตำแหน่งสูงขึ้น อัตราลดลงตามลำดับ จนถึงกลุ่มหัวหน้าพยาบาลมีอัตราร้อยละ 76.7 ส่วนการจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี มี

อัตราสูงสุด ร้อยละ 95.3 และเมื่อมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากขึ้น อัตราลดลงตามลำดับ จนถึงกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีอัตราต่ำสุดร้อยละ 77.1 สำหรับกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า มีอัตราร้อยละ 93.5

2. สาขาวิชาชีพที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมโดยส่วนรวม มีความต้องการศึกษาในสาขาวิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสาขาวิชาพยาบาลอายุรศาสตร์ และพบว่าทุกกลุ่มที่จำแนกไว้ตามภูมิภาค และตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน มีความต้องการศึกษาในสาขาการพยาบาลศัลยศาสตร์ เป็นอันดับหนึ่ง แต่เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่าหัวหน้าพยาบาลส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาในด้านการบริหาร ส่วนผู้ตรวจการหัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ มีความต้องการศึกษาในสาขาการพยาบาลศัลยศาสตร์เป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มพยาบาลประจำการมีความต้องการในอัตราสูงกว่ากลุ่มอื่น คือร้อยละ 31.3 พยาบาลทั้งสามกลุ่มดังกล่าวแล้ว และกลุ่มที่จำแนกไว้ตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน ต้องการศึกษาในสาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์เป็นอันดับรองลงมา นอกจากกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 16-20 ปี ต้องการศึกษาต่อในสาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์ และสูติ-นรีเวชวิทยา ในอัตราที่เท่ากัน และทุกกลุ่มต่างมีความเห็นว่า ลักษณะการศึกษาวิชาการพยาบาลที่ต้องการศึกษาคือศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีอัตราสูง โดยเฉพาะถึงร้อยละ 93.9

3. ความต้องการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านอื่น นอกจากสาขาวิชาชีพพยาบาล พบว่า ทุกกลุ่มโดยส่วนรวมต้องการศึกษาด้านการบริหารเกี่ยวกับการพยาบาล ร้อยละ 72.2 และอันดับรองลงมาคือ การถ่ายทอดวิชาการแก่พยาบาลและผู้มาติดต่อ ร้อยละ 58.4 ทุกกลุ่มที่จำแนกไว้ตามภูมิภาค ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการปฏิบัติงานมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องการศึกษาต่อในด้านการบริหารเกี่ยวกับการพยาบาล เป็นอันดับหนึ่ง

4. เหตุผลที่พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ ต้องการการศึกษาต่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งแยกไว้ตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่ และตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน ต่างให้เหตุผลสอดคล้องกันว่า เพื่อเพิ่มพูนความรู้และวิริยะฐานะ มีอัตราสูง เป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะ

ตำแหน่งหัวหน้าพยาบาล มีอัตราสูงสุด คือร้อยละ 90.0 อัตราเฉลี่ยของทุกกลุ่มมีร้อยละ 82.1 และอันดับรองลงมาทุกกลุ่มดังกล่าวแล้ว ต่างให้เหตุผลสอดคล้องกันว่า เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ และเพื่อศึกษาในสาขาที่นำมาปฏิบัติงานได้โดยตรง อัตราเฉลี่ยร้อยละ 74.9 และ 68.1 ตามลำดับ

ตอนที่ห้า เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาค่าต่อเนืองของ
พยาบาล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาค่าต่อเนือง ซึ่งจะรวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค่าต่อเนือง ลักษณะการศึกษาค่าต่อเนือง ระดับที่ต้องการ ระยะเวลา สถานที่และความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการเตรียมการของโรงพยาบาลศูนย์ เพื่อให้พยาบาลได้ศึกษาค่าต่อเนือง สรุปลงได้ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค่าต่อเนือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกไว้ตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่ และตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน ทุกกลุ่มมีความเห็นว่าวิธีการศึกษาค่าต่อเนืองที่ดีที่สุดคือ การลาศึกษาค่าต่อเนืองโดยได้รับเงินเดือนประจำ เป็นอันดับหนึ่ง อัตราเฉลี่ยร้อยละ 65.9 ระดับที่ต้องการการศึกษาค่าต่อเนือง พบว่า ทุกภาคต่างต้องการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นอันดับหนึ่ง มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 39.8 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่พบว่า ผู้ตรวจการและหัวหน้าตึกต้องการศึกษาค่าต่อเนืองคืออบรมระยะสั้น มีวุฒิบัตร เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนหัวหน้าพยาบาลและพยาบาลประจำการ ต้องการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะพยาบาลประจำการ มีอัตราสูงสุดคือร้อยละ 42.8 และเมื่อจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานพบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า 6-10 ปี และ 11-15 ปี ต่างมีความต้องการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นอันดับหนึ่ง กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 16-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ต่างมีความต้องการศึกษาโดยการอบรมระยะสั้น มีวุฒิบัตร เป็นอันดับหนึ่ง

2. ลักษณะการศึกษาค่าต่อเนือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกภาคต่างให้ความเห็นว่า ควรจะลงไปศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาค่าต่อเนือง โดยตรง ซึ่งมีอัตราเฉลี่ยทุกกลุ่มมีร้อยละ 63.3 เมื่อ

จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า หัวหน้าพยาบาลและผู้ตรวจการเห็นว่า ควรจัดอบรมวิชาการในโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ ส่วนหัวหน้าตึกและพยาบาลประจำการต่างมีความเห็นว่า ควรจะส่งไปศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะพยาบาลประจำการ มีอัตราสูงสุดคือร้อยละ 68.3 ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันกับกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า และ 6-10 ปี ส่วนกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 16-20 ปี มีความเห็นว่า ควรจะจัดอบรมวิชาการในโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในอัตราสูง เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีความเห็นว่า ควรจัดอบรมวิชาการในโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ จัดประชุมวิชาการเป็นครั้งคราว และส่งไปศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาโดยตรง ในอัตราเท่ากัน คือร้อยละ 56.2

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาอบรม
ทุกภาคต่างมีความเห็นว่า ควรจะใช้เวลาในการศึกษาอบรม 1-3 เดือน เป็นอันดับหนึ่ง เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ทั้งหัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าตึก ต่างมีความเห็นว่า ควรจะจัดการศึกษาอบรมโดยใช้ระยะเวลา 1-3 เดือน เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนพยาบาลประจำการมีความเห็นว่า ควรจะใช้ระยะเวลา 4-6 เดือน เมื่อจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 11-15 ปี 16-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรจะใช้ระยะเวลาในการศึกษาอบรม 1-3 เดือน ส่วนกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี มีความเห็นว่า ควรจะใช้ระยะเวลา 1-3 เดือน และ 4-6 เดือน ในอัตราที่เท่ากัน คือร้อยละ 23.3 และกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า เห็นว่า ควรจะใช้ระยะเวลา 4-6 เดือน เป็นอันดับหนึ่ง

4. สถานที่สำหรับการจัดการศึกษาอบรม กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกไว้ตามภูมิภาค ทุกภาค มีความเห็นว่า ควรจะจัดให้ศึกษาในโรงเรียนพยาบาล หรือสถาบันการศึกษาซึ่งมีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 51.4 และมีความเห็นว่า ควรจัดในโรงพยาบาลที่พยาบาลปฏิบัติงานอยู่ มีร้อยละ 44.3 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า หัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการ และหัวหน้าตึก ต่างมีความเห็นว่า ควรจะจัดในโรงเรียนพยาบาล หรือสถาบันการศึกษา มีอัตราสูงกว่าให้จัดในโรงพยาบาล

ส่วนผู้ตรวจการมีความเห็นว่า ควรจัดในโรงพยาบาลที่พยาบาลปฏิบัติงานอยู่ มีอัตราสูงกว่า เมื่อจำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปี หรือน้อยกว่า และ 6-10 ปี ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะจัดในโรงเรียนพยาบาลหรือสถาบันการศึกษา สำหรับกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 11-15 ปี และ 16-20 ปี เห็นว่า ควรจะจัดในโรงเรียนพยาบาล และในโรงพยาบาลในอัตราส่วนที่เท่ากัน ส่วนกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีความเห็นว่าจะจัดในโรงพยาบาลที่พยาบาลปฏิบัติงานอยู่ มีอัตราสูงกว่าให้จัดในโรงเรียนพยาบาลหรือสถาบันการศึกษา

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการของโรงพยาบาลศูนย์ เพื่อให้พยาบาลได้ศึกษาต่อ พบว่า ทั้งภาคตะวันออก ฉะเชิงเทรา นครนายก และภาคกลาง ต่างมีความเห็นว่าเป็น "ควรจัดโควตาการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา" เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนภาคใต้มีความเห็นว่าเป็น "ควรประสานงานขอความช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษา เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่พยาบาล" เป็นอันดับหนึ่ง เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า หัวหน้าพยาบาลมีความเห็นว่าจะเตรียมตำราหนังสือ และอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม เป็นอันดับหนึ่ง แต่ผู้ตรวจการ หัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการต่างมีความเห็นว่าจะจัดโควตาการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา เมื่อจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน ก็พบว่า ทุกกลุ่มต่างมีความเห็นว่าจะจัดโควตาการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา เป็นอันดับหนึ่ง

ตอนที่หก สรุปผลการทดสอบสัมมุติฐานเปรียบเทียบความต้องการและรูปแบบความต้องการ การ การศึกษาต่อเนื่อง

ก. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง ตามสัมมุติฐานที่วางไว้

สัมมุติฐานข้อ 1. พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์แต่ละภูมิภาค มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึง

เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานข้อ 2 พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานข้อ 3 พยาบาลที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข. ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ตามสมมุติฐานที่วางไว้

สมมุติฐานข้อ 4 พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์แต่ละภูมิภาค มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานข้อ 5 พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานข้อ 6 พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้พบว่า พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ทั้ง โดยส่วนรวมและเมื่อวิเคราะห์ จำแนกตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันนั้น ต่างมีความ เห็นว่า การปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาล จะต้องมีความรับผิดชอบสูงมาก ในขณะที่เดียวกันนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโรงพยาบาลศูนย์ ที่ได้ระบุไว้ว่าจะพัฒนาโรงพยาบาลศูนย์ ให้เป็นศูนย์กลาง ฝึกอบรมทางวิชาการ และการให้บริการแก่ประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น¹ ดังนั้นการส่งเสริม สนับสนุนให้พยาบาลได้มีโอกาสศึกษาอบรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจัดโควตาการลาศึกษา ต่อ เพื่อเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถ จะมีผลต่อการให้บริการทั้งระบบ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ยังพบว่า พยาบาลส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า สภาพการปฏิบัติงานปัจจุบัน ต้องอดทน เสียสละ และการประกอบอาชีพพยาบาลเป็นงานที่หนัก และเหน็ดเหนื่อย พยาบาลกลุ่มนี้จึงน่าจะควรมีสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ซึ่งจากการวิจัย ของ โจแอนน์ แมคโคลลีย์ (Joanne McClosky) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลแรงจูงใจและการให้รางวัลที่มีต่ออัตราการลาออกจางานของพยาบาล ผลจากการวิจัยพบว่า "พยาบาลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อัตราเงินเดือนไม่มีความสำคัญต่อการลาออกจางาน แต่ต้องการมีโอกาสได้ ศึกษาหาความรู้ให้มีการศึกษาต่อเนื่องมากกว่าที่จะรับตำแหน่งหัวหน้าพยาบาล หรือหัวหน้าตึก และมีความต้องการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและผู้มีตำแหน่ง หรือผู้ตรวจการ"² ผลการวิจัยดังกล่าว จึงได้เน้นให้เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง อันเป็นผลต่อผู้ที่ได้ศึกษาต่อ และเป็นผล ต่อการปฏิบัติงาน

¹ โครงการปรับปรุง โรงพยาบาลสงหวัดเป็นโรงพยาบาลศูนย์ กองโรงพยาบาลภูมิภาค, หน้า 1-10.

² Joanne McClosky, "Influence of Rewards and Incentives on Staff Nurse Turnover Rate," P 329

สภาวะการศึกษาต่อเนื่อง ค้นพบว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีวุฒิประกาศนียบัตรพยาบาล (พื้นฐาน ม.ศ.3) โดยตำแหน่งหน้าที่และลักษณะการปฏิบัติงาน พยาบาลเหล่านี้ควรจะได้รับ การศึกษาเพิ่มเติม แต่ความรู้พื้นฐานของพยาบาลเหล่านี้อาจจะเป็นอุปสรรคในการเข้ารับ การศึกษาในระบบสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย เพราะสถาบันการศึกษาที่รับพยาบาลเข้ารับ การศึกษาต่อเนื่องนั้น ส่วนใหญ่จะรับจากผู้ที่มีความรู้พื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนการศึกษา อบรมระยะสั้นและการประชุมวิชาการสำหรับพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ พบว่า โครงการศึกษา ต่อเนื่องสำหรับพยาบาล ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ

พยาบาลที่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมโดยส่วนรวมมีร้อยละ 45.9 และ พบว่ากลุ่ม ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานนานกว่า และตำแหน่งสูงกว่า มีอัตราการการศึกษาเพิ่มเติมสูงกว่าและ เมื่อระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย และตำแหน่งต่ำกว่าอัตราของผู้ที่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติม น้อยลงมาตามลำดับ แม้ว่ากลุ่มที่ปฏิบัติงานมานานได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในอัตราสูงจริง แต่ บางคนอาจจะได้รับการศึกษาเพิ่มเติมมานานแล้ว ซึ่งจากการวิจัยนี้พบว่า ผู้ที่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติม 256 คน ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2522 ร้อยละ 29.8 ของผู้ที่เคยได้ รับการศึกษาเพิ่มเติม รองลงมาคือ พ.ศ. 2520 และ พ.ศ. 2521 ตามลำดับ ส่วนปีอื่น ๆ มีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 10 สิ่งที่เป็นที่สังเกตว่า อัตราที่พยาบาลจะมีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มเติม อาจจะมีแนวโน้มสูงขึ้นจริง แต่ข้อมูลต่าง ๆ ได้ยืนยันว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีโอกาที่จะศึกษาต่อ หรือเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถยังไม่ดีเท่าที่ควร

ในเรื่องของความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล ได้พบว่า พยาบาลทุกภาค ทุกตำแหน่งหน้าที่ และกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันนั้น ต่างมีความต้องการศึกษา ต่อในอัตราสูงมาก และพบว่า เกือบทุกกลุ่มต้องการศึกษาในสาขาการพยาบาลศัลยศาสตร์ เป็น อันดับหนึ่ง รองลงมาคือ อายุรศาสตร์ และสูติ-นรีเวชวิทยา ตามลำดับ ซึ่งตรงกับความเป็นจริงที่ว่า พยาบาลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในแผนกต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ตามลำดับ มี เฉพาะหัวหน้าพยาบาลได้ให้ความเห็นว่า ต้องการศึกษาในสาขาการบริหารเกี่ยวกับการพยาบาล เป็นอันดับหนึ่ง แสดงให้เห็นว่า พยาบาลส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นและความสำคัญที่จะนำความ

รู้จากการศึกษาเพิ่มเติมมาใช้ในการปฏิบัติงานได้โดยตรง และจากการวิจัยผู้ที่เคยได้รับการศึกษาเพิ่มเติมมาแล้ว ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าได้นำความรู้มาใช้ "มาก" เป็นอันดับหนึ่ง และรองลงมาคือได้นำความรู้มาใช้ "มากที่สุด" (ตารางที่ 24) สิ่งที่ค้นพบซึ่งสอดคล้องกับที่สก็ปเปอร์และคิง (Skipper and King) ได้ทำการวิจัยไว้ ผลสรุปเรื่องความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป พยาบาลมีความเห็นว่าการได้มีการศึกษาต่อเนื่องจะช่วยให้ได้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาต่อเนื่องนั้นมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น¹

นอกจากล่าชาชีพยาบาล พบว่าส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่า ต้องการศึกษาด้านการบริการเกี่ยวกับการพยาบาล รองลงมาคือ การถ่ายทอดวิชาการแก่พยาบาลและผู้มาติดต่อ จึงกล่าวได้ว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อสนองต่อตนเองในด้านความรู้ความสามารถ และขณะเดียวกันนั้นเพื่อสนองต่อการปฏิบัติงานโดยตรง (เหตุผลในการศึกษาต่อ ตารางที่ 65-67 ภาคผนวก ก.)

รูปแบบความต้องการศึกษาต่อเนื่อง จากการวิจัยนี้ค้นพบว่า พยาบาลทุกกลุ่มต่างมีความเห็นว่า วิธีการศึกษาต่อคือการลาศึกษาต่อโดยได้รับเงินเดือนประจำและการจะไปศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาโดยตรงทั้งนี้จากการวิเคราะห์รายละเอียดแล้ว พบว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย และมีตำแหน่งต่ำกว่า มีความต้องการในอัตราสูงกว่ากลุ่มที่ปฏิบัติงานนานกว่า เมื่อศึกษาวิเคราะห์จากจำนวนพยาบาลที่ไม่เคยได้รับการศึกษาต่อ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลของการที่ไม่ได้ศึกษาต่อว่า มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานหาคนแทนไม่ได้ มีอัตราสูง และรองลงมาคือ มีภาระครอบครัว สำหรับกลุ่มที่มีตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้น และระยะเวลาการปฏิบัติงานนานขึ้นจึงพบปัญหาต่าง ๆ สูงขึ้น อันเป็นเหตุที่ไปศึกษาต่อไม่ได้ ดังเช่นผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Skipper and King, "Continuing Education: Feedback from the Grass Roots," p.253

หัวหน้าพยาบาลไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (ตารางที่ 28) ในอัตราสูงกว่ากลุ่มอื่น

ระยะเวลาในการศึกษาเพิ่มเติมนั้น พบว่า กลุ่มที่มีตำแหน่งต่ำกว่า และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า มีความเห็นว่า ควรจะได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเพิ่มเติมนานกว่า กลุ่มที่มีตำแหน่งสูง และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานนานกว่า ดังนั้นการจัดระยะเวลาในการศึกษาอบรมนั้นนอกจากจะคำนึงถึง หลักสูตร สภาพการเรียนการสอนแล้ว ควรจะได้คำนึงถึง ระยะเวลาที่ผู้เรียนต้องการด้วย

สถานที่สำหรับการจัดการศึกษาอบรม ควรจะได้จัดบริการทั้งในสถานศึกษาและในโรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งพยาบาลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรจะได้จัดในโรงเรียนพยาบาลหรือสถาบันการศึกษา มีอัตราสูงกว่าที่จะให้จัดในโรงพยาบาลที่พยาบาลปฏิบัติงานอยู่ แต่การคัดต้องคำนึงถึงสภาพของหลักสูตร ระดับการศึกษา และลักษณะการศึกษาวชิรพยาบาล เพราะต้องมีการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนั้นการเรียนการสอนในโรงพยาบาลศูนย์จะช่วยให้มาก ในด้านการฝึกปฏิบัติงานด้วย ทั้งนี้พยาบาลส่วนใหญ่ทุกกลุ่มต่างเห็นความสำคัญว่าควรจะได้ศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในอัตราสูง (ตารางที่ 36-38)

ระดับที่ต้องการศึกษาต่อ พบว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย และตำแหน่งต่ำกว่าต้องการศึกษาในระดับปริญญาตรี สูงกว่ากลุ่มอื่น และกลุ่มที่ปฏิบัติงานนาน 16-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ส่วนใหญ่ต้องการอบรมระยะสั้น ศึกษิตร์ ในอัตราสูงกว่ากลุ่มอื่น

ผลจากการทดลองสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไปตามสัมมุติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากสัมมุติฐานข้อที่ 4 ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า "พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ แต่ละภูมิภาค มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน" ทั้งนี้ได้เคยมีการศึกษาริวิจัยว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่มีระบบการบริหารงานตามแนวนโยบายเดียวกันมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน ดังเช่น ผลงานการศึกษาของ กระจงจิต วาทีสารภิกิจ ได้ทำการศึกษาริวิจัยกับพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภากาชาดไทย

พบว่า พยาบาลในโรงพยาบาลต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร มีความต้องการศึกษาต่อเนื่อง เหมือนกัน¹ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ส่วนใหญ่สำเร็จจากวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข การศึกษาวิชาการพยาบาลพื้นฐานจึงไม่แตกต่างกันมาก ทั้งระบบการบริหาร ลักษณะการปฏิบัติงาน และตำแหน่งหน้าที่ของพยาบาลในแต่ละโรงพยาบาล มีความคล้ายคลึงกันมาก จึงตั้งสมมติฐานว่าพยาบาลในแต่ละภูมิภาค มีความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน เมื่อได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้รวมเรื่องความคิดเห็นต่าง ๆ ไว้มากมายเรื่อง เป็นต้นว่า ลักษณะการจัดการศึกษาต่อเนื่อง วิธีการศึกษาต่อ ระยะเวลา และสถานที่ในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จำแนกตามภูมิภาคในแต่ละตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่าแต่ละกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันอยู่แล้วในทุก ๆ เรื่อง เมื่อได้ทำการทดสอบค่า χ^2 จึงมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยปรากฏว่าพยาบาลทุกตำแหน่ง ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ต่างมีความต้องการการศึกษาเพิ่มเติมสูงมาก ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษานั้นควรจะได้จัดให้แตกต่างกันไป เพราะจากการวิจัยได้พบว่าพยาบาลในแต่ละภูมิภาค แต่ละตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง ควรจะได้มีการจัดทำดังนี้

การเตรียมการของโรงพยาบาลศูนย์

1. การจัดเตรียมโรงพยาบาลศูนย์ เพื่อจะสนับสนุนให้พยาบาลได้มีการศึกษาต่อ หรือ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนในรูปของตำราเรียน วารสาร

¹ กรองจิต วาศิลากรกิจ "ความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาล ในโรงพยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทย"

จุลสาร หรือเอกสารทางวิชาการ หรืออุปกรณ์ช่วยประกอบการเรียนการสอนอื่นๆ จัดให้มีห้องสมุด มีสถานที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าได้สะดวก และจัดเตรียมวางแผนกำลังคน ในรูปของวิทยากรที่จะให้การศึกษ้อบรม จัดจำนวนพยาบาลที่จะเข้าอบรม หรือส่งไปศึกษาในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะการจัดอัตรากำลังพยาบาลนั้น ควรจะได้มีการหมุนเวียนกันไป เพื่อให้คงมีพยาบาลได้ปฏิบัติงานที่ประจำ

2. ประสานงานร่วมกับวิทยาลัยพยาบาล หรือสถาบันการศึกษาที่สามารถติดต่อไปมาได้สะดวก ในบริเวณเขตพื้นที่นั้นๆ เปิดหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องเพิ่มขึ้น จัดให้โรงพยาบาลศูนย์ได้ เป็นที่ฝึกอบรมพยาบาลทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลทั้งในระดับพื้นฐาน และระดับการศึกษาต่อเนื่อง

3. การจัดหลักสูตรนั้น ควรจะได้วางแผนทั้งโครงการระยะสั้น และโครงการระยะยาว สำหรับโครงการระยะสั้นนั้นควรจะได้จัดในโรงพยาบาลศูนย์ ส่วนโครงการระยะยาว ควรจะได้จัดทำร่วมกับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย หรือจัดเป็นหลักสูตรภาคสมัคร มีระบบหน่วยกิต และสอบเพื่อให้ได้วุฒิในระดับสูงขึ้นไป ส่งเสริมการสอนแบบระบบการศึกษา เปิดให้มากขึ้น

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาพยาบาล

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้พยาบาลได้มีโอกาสทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มขึ้น และสนับสนุนทุกวิถีทางที่จะให้พยาบาลได้มีโอกาสศึกษาต่อ จัดบริการแนะแนวเกี่ยวกับการศึกษาต่อของพยาบาล

2. การจัดหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมควรจะได้จัดดังนี้

การอบรมระยะสั้น ส่วนใหญ่ควรจะทำการศึกษาฝึกอบรมโดยใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 1-5 วัน, 1-2 สัปดาห์, 3-4 สัปดาห์ และไม่ควรจะใช้ระยะเวลาเกิน 1 เดือน

3. จัดฝึกอบรมระยะยาว อาจจะใช้ระยะเวลา 1-2 เดือน, 3-6 เดือน และไม่ควรจะใช้ระยะเวลาเกิน 1 ปี นอกจากจะมีกรณีพิเศษ อาจจะใช้เวลามากกว่า 1 ปี แต่ไม่ควรเกิน 2 ปี

4. สาขาวิชาชีพควรจะได้จัด ควรจะเป็นสาขาที่มีความต้องการมากเป็นอันดับแรก คือ สาขาการพยาบาลศัลยศาสตร์ การพยาบาลอายุรศาสตร์ สูติ-นรีเวชวิทยา ควรจะเป็น

การพยาบาลเฉพาะสาขานั้น ๆ ส่วนสาขาการบริหารการพยาบาล ควรจะได้เน้นในเรื่องการสื่อความหมาย หลักมนุษยสัมพันธ์ด้วย และควรจะได้เน้นให้ศึกษาในสาขาที่ตรงกับสายงานที่กำลังปฏิบัติอยู่

5. การวางรูปแบบสำหรับพยาบาลในโรงพยาบาลคู่ขนานนั้น ควรจะได้แบ่งรูปแบบการศึกษารักษาออกเป็น 2 หลักสูตร ตามระดับการศึกษา ตามตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากผลการวิจัยนั้น พบว่า กลุ่มที่มีตำแหน่งต่ำกว่าและระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยกว่า มีความแตกต่างกับกลุ่มที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานนานและตำแหน่งสูงขึ้นไปมาก ดังนั้นหลักสูตรส่วนใหญ่ควรจะจัดดังนี้

ตำแหน่งต่ำ ระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย

ตำแหน่งสูง ระยะเวลาการปฏิบัติงานนาน

1. ส่งไปศึกษาในสถาบันการศึกษา โดยได้รับเงินเดือนประจำ การศึกษาภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติส่วนหนึ่งควรจะได้ฝึกในโรงพยาบาลคู่ขนาน สอนให้ศึกษาต่อระดับปริญญา

1. ศึกษาอบรมในโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยศึกษาอบรมในเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการ

2. หลักสูตรการศึกษาส่วนใหญ่ควรจะได้ให้สามารถเรียนบางเวลาได้ (part time) และควรมีระบบเปิดให้มาก เก็บผลการศึกษาแบบหน่วยกิต เพื่อทำได้อบรมตามกำหนด สามารถรับวุฒิในระดับสูงขึ้นไปได้ ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร (พื้นฐาน ม.ศ. 5) ควรจะใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ในการศึกษาจนสำเร็จขั้นปริญญา

2. หลักสูตรการศึกษา ควรจะได้เปิดโอกาสให้เรียนบางเวลา และมีระบบเปิดเช่นเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่ควรจะเป็นหลักสูตรที่สามารถเรียนสำเร็จได้โดยใช้ระยะเวลาสั้น

3. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่ากลุ่มที่มีตำแหน่ง สูง	3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่าการศึกษาภาคทฤษฎี และสนับสนุนให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญห
4. การวัดผลการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีหลักเกณฑ์ในการสอบเพื่อสำเร็จการศึกษา สนับสนุนให้ศึกษาต่อเนื่องขึ้นปริญญา	4. การวัดผลควรเน้นในด้านความสามารถ ในด้านการปฏิบัติงาน ให้มีผู้สมัครหลังจากได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม

เมื่อพิจารณาถึงการอบรมระยะสั้น มีความจำเป็นทั้งสองกลุ่มดังกล่าวแล้ว ซึ่งอาจจะจัดในรูปของการประชุมแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน การประชุมวิชาการหรือการศึกษาอบรม อาจจะใช้ระยะเวลา 1 วัน ถึง 1 สัปดาห์, 1-2 สัปดาห์, 2-4 สัปดาห์ หรืออาจจะจัดให้มี 2-3 ชั่วโมง เสร็จใน 1 สัปดาห์ หรือ 2-3 ชั่วโมง ติดต่อกันไปหลายๆสัปดาห์ ซึ่งอาจจะจัดเอาชั่วโมงว่างในสัปดาห์นั้นๆ อย่างไรก็ตามระยะเวลาควรจัดตามความจำเป็นและความเหมาะสมของหลักสูตร ตามความต้องการของผู้เรียน และมีอัตราค่าส่งคนพอในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลประจำ และหลักสูตรควรเน้นที่จะสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้โดยตรง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะทำการวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับ เรื่องของหลักสูตรและการสอน ในระดับการศึกษาพยาบาลขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในหลักสูตรต่อเนื่อง
2. ควรทำวิจัย เรื่องการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพยาบาลที่สำเร็จออกไปแล้ว เพื่อให้ทราบข้อดีและข้อบกพร่อง อันจะนำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อเนื่องให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็น

3. ควรวิจัยเปรียบเทียบถึงความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กับพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการและรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในระบบการศึกษาในหลักสูตรปกติ และหลักสูตรระบบเปิด (Open System)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย